

Milka ČANAK-MEDIĆ – Zorica ČUBROVIĆ, **Katedrala svetog Tripuna u Kotoru: istorija, arhitektura, arhitektonska plastika i liturgijski nameštaj**, Bokeljska mornarica Kotor, Kotor, 2010., 243 str.

Kotorska katedrala sv. Tripuna ubraja se među prve velike romaničke crkve podignute na istočnom Jadranu. Spada u uži krug najvrjednijih romaničkih sakralnih zdanja na tome području, ističući se svojom monumentalnošću, osobitom strukturom i bogatom arhitektonskom plastikom. Neke od navedenih odlika zdanja tek su nedavno otkrivene, a saznanja o njima rezultat su višegodišnjih istraživanja koja su osobito provedena tijekom restauracijskih radova nakon potresa 1979. godine. Upravo su saznanja stečena nakon recentne restauracije koncem prošloga stoljeća sabrana i znanstveno obrađena u knjizi koju ovdje predstavljamo.

Knjiga započinje predgovorom iz pera autorica – Milke Čanak-Medić i Zorice Čubrović (7–9), a potom slijedi prvo poglavlje posvećeno prvotnoj crkvi sv. Tripuna («Martirijum Svetog Tripuna», 13–41). Prvotnu je crkvu posvećenu frigijskom mučeniku i kotorskom zaštitniku dao podići početkom 9. stoljeća kotorski građanin Andrija Saracenis. Autorice donose opis sarkofaga Saracenisa i supruge mu Marije (danas smješten kraj glavnog ulaza u crkvu) te ukazuju na ostatke prvotne crkve (građevina centralne osnove tipa martirija),

kao i na arhitektonske poveznice i sličnosti s drugim znamenitim europskim oratorijima (Milano, Germigny-des-Prés i druga). Detaljno izloženi podatci o unutarnjoj opremi prvotne crkve posvjedočuju o njezinu osobitu ugledu zbog kojega su crkvu – osim spomenutog Saracenisa – zasigurno obdarivali i brojni drugi kotorski građani.

U cjelini »Katedrala svetog Tripuna« (43–67) sažeto se prikazuju opće prilike (političke, društvene, vjerske) u 11. i 12. stoljeću (vrijeme podizanja katedrale) na području dukljanske države i kotorske dijeceze. Autorice nadalje navode proširenja i pregradnje kotorske katedrale tijekom idućih stoljeća (osobito nakon potresa 1537., 1563. i 1667. godine), a posebna se istraživačka pozornost usmjerava na restauraciju katedrale od 1897. do 1907. godine i od 1983. do 2000. godine.

Najveći dio knjige osvrst je na »Arhitekturu katedrale svetog Tripuna« (68–204). Iscrpno se, s motrišta povijesti arhitekture, razmatra oblikovanje prostora katedrale i njegov dekorativni sadržaj, proporcije zdanja, način gradnje i građevni materijal, izgled fasade te sekundarni dijelovi i njihova skulpturalna dekoracija (trifore, bifore, monofore, prozori, portali, pločnik i drugo). Obilježja klesarskih ukrasa i repertoar motiva na njima upućuju, prema mišljenju autorica, da je njihov tvorac iz apulijskoga likovnoumjetničkog kruga. U završnom dijelu monografije predstavljen je liturgijski namještaj u katedrali (glavni oltar, biskupska katedra, oltarna pregrada, ciborij, bunar i drugo), za koji se pretpostavlja da je načinjen u nekoj od domaćih kamenoklesarskih radionica.

Na kraju knjige sadržane su završne riječi autorica (205–212), popis kratica (213–214), sažetak na engleskom jeziku (215–221), popis ilustracija (223–229), kazala osobnih imena i zemljopisnih pojmova (231–242) te pregled podrijetla ilustracija korištenih u knjizi (243).

Monografija *Katedrala svetog Tripuna u Kotoru: istorija, arhitektura, arhitektonska plastika i liturgijski nameštaj* opsežno je djelo u kojem se kotorska stolnica sustavno obrađuje od promatranja njezina prostora u cjelini i dekorativnih elemenata do analize vanjskog oblikovanja, građe i načina gradnje. Cjelokupni rad popraćen je temeljnom znanstvenom literaturom, a arhitektonski snimci i idejne rekonstrukcije na najvišoj su razini suvremene historiografije arhitekture. Djelo će, bez ikakve sumnje, u znatnoj mjeri pridonijeti upoznavanju (i vrednovanju) kotorske stolne crkve, ali i proučavanju razvoja sakralne umjetnosti na istočnojadranskoj obali u srednjem vijeku.

Lovorka Čoralić